

JEGYZET

Magyarország Ferences rendfőnöke azt ígérte a Budapest-rózsadombi szülőknek, hogy keresztény szellemben fogja nevelni a gyerekeiket. Nem tesz kötelezővé sem hittant, sem misét. A tanítást rövid ima vezeti csak be, és aki nem hittant választ, az általános vallásoktatásban részesül. Ezért szeretnék az egyik kerületi iskolát megkapni. A tanárok sem ellenkeznek annyira, mint eredetileg gondolták volna; húsznál többen nyilatkozták, hogy maradnának akkor is, ha már nem közalkalmazottak.

Mindez a budapesti Móricz Zsigmond Gimnáziumban zajlott. Abban a tanintézetben, amely évtizedeken át a Budapest-rózsadombi "felső tízezer" gyermekeinek iskolája volt. "Eredeti épületét" – a század elején épült Baár-Madas Gimnáziumot – a református egyház már évekkel ezelőtt visszakapta. A Móricz Gimnázium mégsem szűnt meg, nem is alakult vissza. Vadonatúj helyre költözködött: a Rózsadomb legszebb telkén sebtében megépített épületbe. A régi-új intézmény megnyitására nem kisebb személyiség, mint a főpolgármester jelent meg (annak az ellenzéki pártnak a képviselője, amely elszánt antikommunizmusáról volt ismert). A mostani megbeszélést a Ferences rendfőnök és a némileg tartózkodó szülők között viszont a kerületi polgármester vezette: annak a pártnak a tagja, amely a legliberálisabb egyházpolitikai nézeteiről ismert.

Íme, az elmúlt négy év kicsinyben, és elismerem, sarkítva is kissé. Én még emlékszem a rózsadombi Zárda-utcára, ahol a most megigényelt iskolában szigorú apácák tanítottak. Emlékszem, hogy mindgyikünknek egy-egy fahasábot kellett naponta az iskolába vinnünk, hogy legyen mivel fűteni (így is lett szénszünet). És emlékszem a környező házakra – az egyikben megpróbáltunk lakni, amíg a hideg ki nem űzött minket –, amelyek kilótt falakkal emlékeztek Buda orosz bevételeire. És

most ebben a reprezentatív épületben, amelyet az ellenzéki főváros támogatásával a Kádár-rendszer egykori elit gimnáziuma kapott, föláll a szerzetes, és ígéretet tesz rá, hogy nem egyházi, hanem keresztény szellemben fogja nevelni a hozzá beiratkozó gyerekeket. Hallgatják őt – és nem is ellenségesen – azok a szülők, akik néhány éve talán el sem tudták volna képzelni, hogy gyerekek hittant tanuljon. Szavait mérlegelik azok a pedagógusok, akikről jól tudom, hogy egy-két évvel ezelőtt hallani sem akartak "csuhásról" az iskoláikban. Íme, a fordulat. Íme az ország, 1990–1994.

Mi történt ez alatt a négy év alatt velünk? Hogyan érkeztünk ebbe a világba? Nem volt könnyű út, annyi biztos. A Zárda-utcát például – a Margit-körúttal együtt – a kerületi önkormányzat át-, illetve visszakeresztelte. De már a Moszkva-tér régi-új nevében nem sikerült megállapodniuk; az ma is "fölszabadítóinkra" emlékezik. Időközben – mint megannyi képviselő-testületben – megbomlottak a pártviszonyok. A képviselők kedélye is megnyugodott valamelyest; az éles kirohanásokat és a pártszerű fogalmazásokat mára fokozatosan a tárgyszerű közreműködés, de legalábbis annak igénye váltotta föl. A kerület lakói – köztük természetesen a Kádár-rendszer, sőt a Rákosi-korszak pozícionáltjai is – "budai polgárrá" léptek elő (vagy vissza). A polgármester sem ellenzéki mindenekelett ma már, hanem a polgárok előljárója. A tennivalók súlya és a föladatok tömege egyszerűen belekényszerített mindnyájunkat abba, hogy "élni tudjunk a szabadsággal".

Pedig hogy nem tudtunk! Nem nehéz visszaidézni – a sajtót is számtalanszor megjárta – az egyik kerületi gimnázium diákjainak "lázasát", akik az ellen tüntettek, hogy tanáraik és igazgatójuk "parancsolgasson" nekik. Azok a fiatalok, akik a Kádár-rendszer végnapjaiban kerültek oda, és megszokták, hogy az iskolában kellemes légkör,

engedékeny hangnem uralkodik, tekintettel többek között a szülők társadalmi állására. Az új követelmények, amelyek természetesnek látszottak volna másutt, egyszerre jöttek a “rendszer-váltással”. Hirtelen úgy tűnt, mintha az egész demokratikus fordulatot pusztán ellenük találták volna ki. Nemcsak a gyerekeknek és szüleiknek tűnt így, hanem egy pillanatra még néhány régről ismert újságíró kollégának is (vö. “a pesti sajtó”), akik amúgy is mindig gyanakodtak az iskolai szigorra. Az első komoly oktatáspolitikai krízis a kerületben, talán a fővárosban is... S mert az igazgató kitartott, az akkor még ellenzéki önkormányzat csak nagyon nehezen tudott megbékélni vele. Évekig tartottak a vizsgálatok és akadémikuskodások, a figyelmeztetések egyfelől és a támogató ajánlatok másfelől. Ami még hagyján. De aztán – mert hogy az intézmény eléggé értetlennek mutatkozott – megindultak a protekciókérések is, annak rendje-módja szerint. Tudtunk hát élni a szabadsággal? A jelszó néhai kitalálója, egykor maga is kerületi lakos, elégedetten mosolyoghat magában, ha tud.

Messziről jöttünk... Arra is emlékszem, hogy hírlapíró kollégáim egyike-másika fölháborodottan támadta a kerületet – még nem “urak”, már nem “elvtársak” –, akik azt találták följajnlani, hogy anyagilag is hozzájárulnak például a telefonfelesztéshez. (A rózsadombiak “meg akarják venni a szocializmust” – jöllehet az ötletet egyenesen maga N. K., a posta akkori pártfelügyelője sugallta: telefon nincs, de legalább egy jó tanács...) Ma minden második sarkon ott a telefon. A szocializmus e felháborító kiárusításától az iskola békés felekezeti átadásáig mindössze hét esztendő telt el.

Tudtunk élni azzal, ami 1989–90-ben valósággal az ölünkbe pottyant? Nem, nem tudtunk élni... De igen, mégiscsak tudtunk. És ezt nem onnan gondolom, hogy a viták ma tárgyszerűek, a részt-

vevők fölkészültek, hogy kevesebb az előítélet, vagy legalábbis jobban tudjuk elrejteni magunkban. Nem is onnan, hogy a Ferences tartományfőnök természetesen érvel egy iskola megszerzéséért (amelyhez szigorúan véve nem volna lehetősége). Hanem abból a természetességből, ahogy a gyermekgenerációk fogadják azt, ami körülöttük hirtelenjében megjelent. A komoly beszélgetésekből, hogy kire kellene és kire biztosan nem kellene szavazni, ha majd a választás jön. Az elszántságból, amivel – ha egyesek környezetet szennyeznek – a környezet védelmére kelnek. A megszokásból, amellyel az új technikát, az új távlatokat, az új magatartásokat a magukévá teszik. A bizalomból, amellyel induló életük részévé avatják mindazt, amit én még mindig csak egy percnyi lélegzetvételnek érzek, és rettegek, hogy megint elveszithetjük. Igen, ez a bizalom, ez a természetesség, ez az odaadás és elszántság hiányzik belőlem – és azokból, akik tudatosan éltük végig a legutolsó “rendszerváltást” csakúgy, mint a megelőzőket.

Ez-e az a világ, ahová készülődtünk? Biztosan magam sem tudom. Ha arra gondolok, hogy fől-szabadítóink végre elvonultak, akkor föllélegzem. A mohó bífvágygal kombinált barbár előítéletesdi miatt viszont elszorul a torkom. Attól ijedek meg, hogy mind többen vágyódunk vissza a tegnapi világba. Ahol nem volt telefonom, de legalább másnak sem volt; ahol keleti kocsi futotta, de másnak sem volt sokkal jobb; ahol a gyerekem azt tanulta, amit épp tanítottak neki, de legalább ápoltam a reményt, hogy egyszer majd elmondhatom neki a teljes igazságot...

Most itt van ez az egyszer. És én nem szeretném, még most sem, elveszíteni az illúzióimat.

Korona Rudi